

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Kirjallisen lausunnon pyyntö sosiaali- ja terveysvaliokunnalta / HE 59/2023 vp (12.10.2023)

Suomen ylioppilaskuntien liiton lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain sekä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

SYL kiittää mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain sekä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta.

SYL esittää lausuntonaan seuraavaa.

YTHS:n rahoitusta koskevia huomioita

SYL näkee erittäin tärkeänä, että YTHS:n tarvitsema rahoitus olisi oikea-aikaisesti käytettävissä opiskelijoiden terveyden edistämiseen ja terveydenhoitoon. SYL näkee hyvänä, että esitys selkeyttää ja yhdenmukaistaa esimerkiksi rahoituksen yhteydessä käytettyjä termejä.

Säätiön rahoitusta koskevien 2. ja 3. lukujen osalta olemme kuitenkin havainneet tiettyä tulkinnanvaraisuutta.

SYL vaatii painokkaasti rahoitusta koskevien pykälien ja säädöskohtaisten perusteluiden täsmentämistä YTHS:n saaman lopullisen korvauksen osalta, sillä HE:n laskentamekanismeissa ei huomioida tulkintamme mukaan toteutunutta opiskelijamäärää. Tämä on hyvin ongelmallista, sillä talousarvion opiskelijoiden määrää koskevan ennakoarvion ja toteutuneen opiskelijamäärän välillä on ollut vuosittain suuria eroavaisuuksia. Arviota suuremmat opiskelijamäärät vaikuttaisivat siten jatkossa heikentävästi YTHS:n rahoituksen tasoon.

Lisäksi lakiehdotuksen § 22 mukaan: *"Jos [Kansaneläkelaitoksen] tarkastuksen perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus ennakkoa suurempaan korvaukseen (alijäämä), Kansaneläkelaitos maksaa ennakon ja lopullisen rahoitusosuuden erotuksen."*

SYL edellyttää selvennettävän, miten YTHS:n olisi mahdollista saada alijäämän mukaista lisäkorvausta mainitussa rahoitusmallissa, mikäli YTHS:n saaman korvauksen ennakko on kuitenkin valtion talousarviossa osoitettu määräraha (HE 59/2023 vp, s. 13).

SYL huomauttaa, että tällä lain päivityskierroksella ja rahoitusta koskevien pykälien tarkennusten yhteydessä olisi lisäksi mahdollista sallia YTHS:lle perusrahoituksen osalta lahjoitusten vastaanottaminen ja hyödyntäminen osana korkeakouluopiskelijoiden terveyden edistämistyötä. Tällä hetkellä saadut lahjoitukset vähentävät täysimääräisesti säätiön rahoitusmallin mukaan tuloutuvaa perusrahoitusta.

SYL toivoisikin, että uuden lain § 22 määritteli vastikkeettomat lahjoitukset ja niiden vastaanottamisen muista tuotoista erilliseksi tulonlähteeksi, ja että säätiön saamia lahjoituksia ei otettaisi § 22 2. momenttiin muotoiltavana muutoksena huomioon opiskeluterveydenhuollon lopullista korvausta määritettäessä.

EU-koordinaatioasetuksen tulkinnan muutoksen kustannuksista

SYL on tyytyväinen, että lakia päivitetään vastaamaan muuttunutta koordinaatioasetuksen tulkintalinjaa, mutta samalla huomautamme, että toimenpiteittäin tehtävä laskutus ja palveluiden tuotteistaminen ei ota huomioon YTHS:n opiskeluyhteisötyöhön tai hallintoon käyttämiä resursseja. Opiskeluyhteisötyön ja yhteisöllisen terveyden edistämisen tuloksista hyötyvät myös EU/ETA-maista tulevat maksusta vapautetut tutkinto-opiskelijat.

Terveydenhoitomaksuista vapautettujen kansainvälisten opiskelijoiden kasvavasta määrästä aiheutuvia hallinnollisia ja yhteisöterveyteen liittyviä kustannuksia voisi kompensoida perusrahoituksen nostolla. Siinä tapauksessa suomalaiset ja EU- ja ETA-alueen ulkopuoliset opiskelijat olisivat kuitenkin maksajina EU- ja ETA-maista tulevien opiskelutovereidensa hallinnollisille kustannuksille sekä yhteisöterveyden ja terveyden edistämisen palveluille.

Näiden kustannusten oikeudenmukaista jakautumista onkin syytä tarkastella viimeistään lain seuraavalla päivityskierroksella, koska SYL arvioi epätasa-arvoiseksi tilanteen, jossa hallinnollisen lisätaakan ja muut kustannukset kustantavat toiset opiskelijat.

Terveydenhoitomaksun eräpäivämuutoksesta

SYL kiittää muutoksesta terveydenhoitomaksun eräpäiviin. SYL näkee eräpäivien siirtämisen nostavan ajoissa maksaneiden määrää, sillä nykyisen lain haasteena on se, että läsnäolevaksi voi ilmoittautua terveydenhoitomaksun eräpäivänä, jolloin opiskelijaa ei pystytä tiedottamaan terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuudesta. Muutos helpottaa maksuvelvollisten kansainvälisen opiskelijoiden tilannetta, koska pidennetty maksuaika mahdollistaa heille pankkitunnusten hankinnan ja siten maksun maksamisen ajallaan.

SYL ei kannata eräpäivien lukumäärän vähentämistä. SYL:n näkemyksen mukaan kaikkien niiden opiskelijoiden, jotka ovat oikeutettuja käyttämään opiskeluterveydenhuollon eli YTHS:n palveluita, tulisi olla velvollisia maksamaan terveydenhoitomaksu kaikilta lukukausilta, joiden aikana omaavat oikeuden käyttää palveluita. Terveydenhoitomaksun ollessa veroluonteinen maksu on oikeudenmukaista ja järkevää, että opiskelijat ilmoittautumispäivästä riippumatta osallistuvat opiskeluterveydenhuollonsa rahoittamiseen.

SYL näkee tärkeänä, että nyt tehtävän eräpäiväuudistuksen vaikutuksia arvioidaan esimerkiksi kahden vuoden päästä.

Muita huomioitamme

SYL näkee YTHS:n toimintaa määrittävässä lainsäädännössä tarvetta laajempaankin uudistamiseen, jotta opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia olisi mahdollista edistää nykyistä paremmin. Muutostarpeita seuraavalle lain päivityskierrokselle ovat muun muassa:

- Opiskelijoiden rahoitusosuuden kohtuullisena pysyminen perusrahoituksen määrää vaarantamatta. YTHS:n rahoitusta on vahvistettava, mutta opiskelijoilla on jo nyt niukka toimeentulo. Vaihtoehtoja ovat ylimääräiset rahoitukset valtiolta tai muilta tahoilta tai opiskelijoiden maksaman prosentuaalisen osuuden pienentäminen. SYL on avoin erilaisille ehdotuksille, kunhan YTHS:n asema pysyy vakaana ja opiskelijoiden terveyspalvelut paranevat.

- SYL on YTHS-laajennuksesta asti toivonut vaihto-opiskelijoiden palauttamista takaisin YTHS:n palveluiden piiriin. On toivottavaa, että tätä asiaa tarkastellaan seuraavalla lakimuutoskierroksella erityisesti EU- ja ETA-maista tulevien vaihto-opiskelijoiden osalta.

- SYL haluaa muistuttaa opiskelijoille tärkeiden erikoislääkäripalveluiden palauttamisesta osaksi YTHS:n palveluvalikoimaa. Palauttaminen lisäisi opiskelijoiden tyytyväisyyttä terveydenhoitojärjestelmäänsä. Näistä palveluista esimerkkeinä ovat gynekologien ja ihotautien erikoislääkärien palvelut.

Näiden huomioiden saattamana SYL edellyttää esityksessä havaittuja epäselvyyksiä tarkennettavaksi ennen lain voimaantuloa.

SYL esittää lisäksi vahvan toiveensa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle painavan julkilausuman laatimiseksi YTHS:n perusrahoituksen turvaamisen, lahjoitusten vastaanottamiseen liittyvän kannusteen luomisen sekä YTHS:n toimintaa koskevan lainsäädännön kokonaisvaltaisemman uudistamisen puolesta.

Lisätietoja

Henri Kontkin

Sosiaalipolitiikan asiantuntija
Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
henri.kontkin@syl.fi
040 413 4411